

Samenwerkingsverband Exmoorpony
Tegelseweg 3
5951 GK Belfeld
tel: 077-4642999
e-mail: info@faunaconsult.nl
www.exmoorpony.nl

Nieuwsbrief Samenwerkingsverband Exmoorpony december 2025

Belfeld, 22 december 2025

Beste kuddehouders en beschermers,

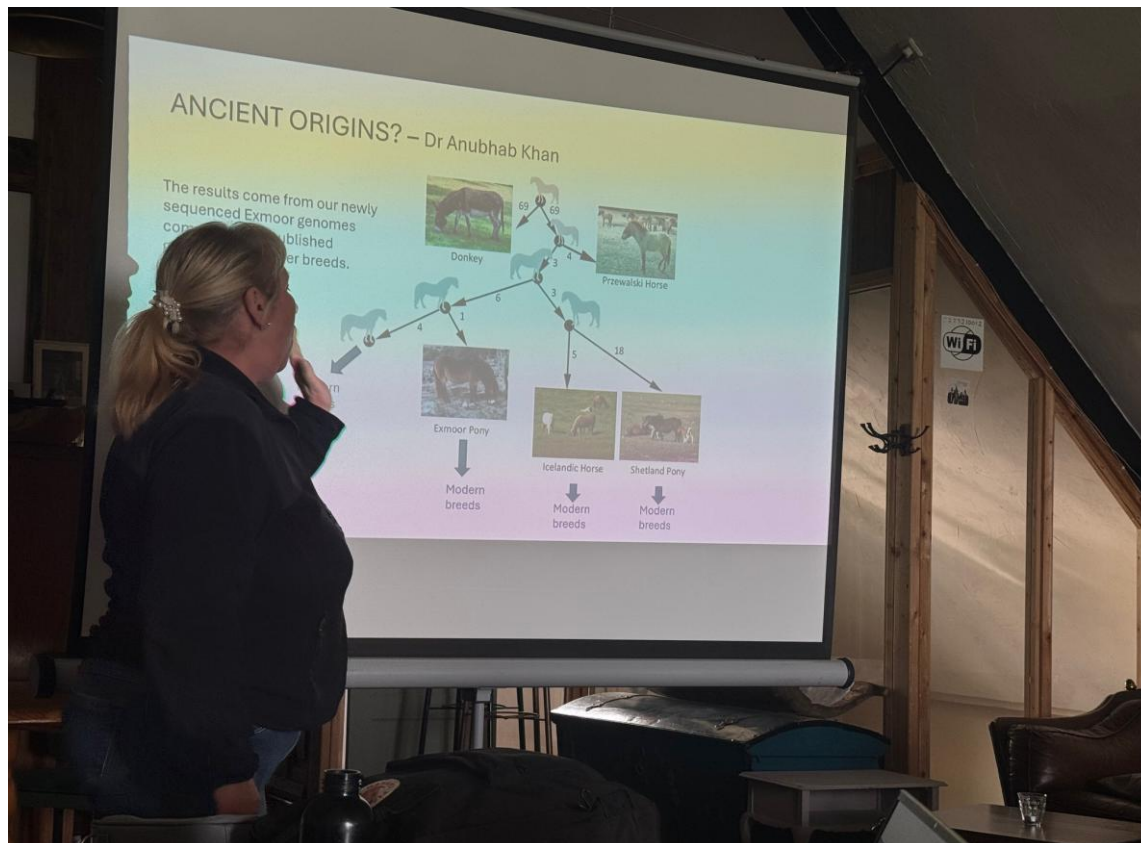
We beginnen deze nieuwsbrief met een verslag over de Exmoorponydag, gevolgd door het resultaat van de subsidieaanvraag bij de MacArthur Foundation. Hierna volgen we met een artikel over de openheid van het Europese bos voordat grote herbivoren werden gedecimeerd. Daarna is er een overzicht van de fokresultaten binnen de Exmoorpony Society en de Deutsche Exmoor Pony Gesellschaft. Er volgt een interessant artikel over de Zeeuwse duinen en de daar levende Exmoorpony's. We eindigen de nieuwsbrief met een update van de onlineversie van ons stamboek en met de rubriek 'De foto'.

Hans Hovens, voorzitter

Exmoorponydag 2025 in Belfeld

Op 22 mei 2025 hielden we als Samenwerkingsverband Exmoorpony weer een Exmoorponydag. De dag werd gehouden in Belfeld en Steyl (beide Gemeente Venlo), waar we te gast waren bij Faunaconsult.

Na een ontvangst met koffie en Limburgse vlaai bij Jochumhof gaf Dr. Deborah (Debbie) Davy een presentatie over haar promotieonderzoek van vorig jaar. We hebben dit grootschalig DNA-onderzoek al in de [vorige nieuwsbrief](#) genoemd. Debbie presenteerde enkele nieuwe resultaten die aantonen dat het DNA van Exmoorpony's, van alle onderzochte moderne paarden en pony's, het meest overeenkomt met dat van een gemeenschappelijke wilde voorouder. Omdat Exmoorpony's en fossiele voorouders veel overeenkomsten in hun genoom vertonen, wijst dit erop dat ze rechtstreeks afstammen van oerpony's (zonder significante invloed van gedomesticeerde rassen). Voor ons als Samenwerkingsverband Exmoorpony bevestigt dit het belang van het behoud van de Exmoorpony. Debbie en een aantal collegae-onderzoekers werken nu aan verschillende publicaties om deze spectaculaire bevindingen te publiceren. De eerste zal gaan over het mitochondriaal DNA van Exmoorpony's in relatie tot andere paarden. Mitochondriaal DNA (mtDNA) onderzoek is dé manier om de afstamming via de moederlijn te traceren, omdat het voor 100% van moeder op veulen (mannelijk of vrouwelijk) wordt doorgegeven.

Dr. Debbie Davy illustreert de afstamming van moderne paarden uit de (uitgestorven) ondersoorten van de oerpony. Exmoorpony's zijn van de bestaande rassen het meest verwant aan de bekende wilde voorouders van het paard.

Lunch in Jochumhof te Steyl.

Na de lunch werd er een bezoek gebracht aan het [Brongebied van de Aalsbeek](#), waarbij Gabriella (Gay) Sinclair en Debbie (beiden keurmeester bij de Exmoor Pony Society) ons nog eens lieten zien op welke kenmerken we dienen te letten bij de exterieurbeoordeling. Ook vertelde onze gastheer Hans Hovens over de geschiedenis en het beheer van dit interessante gebied. Om 15.30 uur konden we terugkijken op een geslaagde dag en toog iedereen weer huiswaarts.

Bezoek aan de Exmoors in het Brongebied van de Aalsbeek (Belfeld).

MacArthur 100&Grant

Door: Ronald Goderie (Grazelands Rewilding)

In de vorige nieuwsbrief vertelde ik dat de Exmoor Pony Society en Grazelands Rewilding (met hulp van enkele partners) hadden ingeschreven op de MacArthur Grant (een groot fonds), waarmee we Exmoorpony's in (half)natuurlijke gebieden in Europa zouden kunnen inzetten. Vanwege het grote aantal inschrijvers was al bekend dat onze kansen niet superhoog lagen. Nadat we de eerste en tweede ronde zijn doorgekomen waren er nog 450 finalisten over. De derde ronde (naar 5 eindkandidaten) zijn we helaas niet doorgekomen.

Meer bewijs voor openheid van het Europese bos voordat grote herbivoren werden gedecimeerd

Nieuw onderzoek aan de Aarhus Universiteit (Denemarken) heeft aangetoond dat de meeste Europese inheemse bosplanten gedurende miljoenen jaren zijn aangepast aan halfopen tot lichte bossen. De vroegere openheid van onze bossen werd grotendeels veroorzaakt door de

invloed van grote, vrij rondlopende, herbivoren zoals bizonen, elanden en wilde paarden. Onze huidige gematigde bossen bevinden zich in een dichtere staat, die waarschijnlijk nooit eerder in de geschiedenis heeft bestaan. De onderzoekers zien een zorgwekkend verband tussen de achteruitgang van herbivoren en het risico op uitsterven van planten. Bosplanten die het sterkst zijn aangepast aan zware begrazingsdruk, worden tegenwoordig aanzienlijk meer bedreigd. Volgens mede-auteur Jens-Christian Svenning heeft deze ontwikkeling ernstige gevolgen voor de biodiversiteit:

"Ons onderzoek toont aan dat de planten die het meest afhankelijk zijn van begrazing, ook de planten zijn die vandaag de dag het meest bedreigd worden. Wanneer grote herbivoren verdwijnen, wordt het bos kleiner en hebben veel lichtgevoelige planten moeite om te overleven."

Een goede weergave van hoe de open boslandschappen er meer dan 50.000 jaar geleden in de gematigde streken van Europa uitzagen. Het schilderij "Eikenbos" werd geschilderd door de Russische landschapsschilder Ivan Sjisjkin, ergens vóór 1887.

De onderzoekers analyseerden 917 inheemse bosplantensoorten in Centraal- en West-Europa en ontdekten dat meer dan 80 procent de voorkeur geeft aan omstandigheden met veel licht – omgevingen die traditioneel door grote herbivoren worden gecreëerd. Dit suggereert dat dichte bossen pas wijdverspreid raakten nadat de mens de grote herbivoren had geëlimineerd.

De studie bouwt voort op een reeks eerdere ECONOVO-resultaten die, gebaseerd op verschillende gegevens, in dezelfde richting wijzen: Een beeld van een Europa waar grote herbivoren miljoenen jaren lang lichtrijke boslandschappen creëerden, die nu grotendeels verdwenen zijn. [Hier](#) kunt u de samenvatting van het artikel lezen. Het volledige artikel kunt u opvragen via info@faunaconsult.nl.

Bron: Czyżewski, S., Svenning, JC. Temperate forest plants are associated with heterogeneous semi-open canopy conditions shaped by large herbivores. Nat. Plants 11, 985–1000 (2025). <https://doi.org/10.1038/s41477-025-01981-3>

Fokresultaten binnen de Exmoorpony Society en de Deutsche Exmoor Pony Gesellschaft

In 2024 werden binnen de Exmoor Pony Society (EPS) 68 merries en 68 hengstveulens geboren, gekeurd en geregistreerd in het officiële stamboek, wat neerkomt op 136 veulens – iets minder dan het jaar ervoor. Ter vergelijking: in 2023 werden 152 veulens geboren, 130 in 2022, 89 in 2021, 91 in 2020, 113 in 2019 en 118 in 2018.

In Duitsland werden in 2024 in totaal 11 veulens gekeurd: 6 merries en 5 hengstveulens. In Tsjechië werden dat jaar 5 veulens (2 reutjes en 3 teven) geboren en in Zweden waren er 2 veulens. Van de binnen de EPS 28 resterende merrielijnen werden in 2024 veulens geboren uit 19 lijnen (5 minder dan het jaar ervoor).

Begrazing van de Zeeuwse Duinen met Exmoorpony's

Door: Alex de Visser, Boswachter Beheer Staatsbosbeheer team Zeeland-noord

Lekker afkoelen in de zomer (onze fokgroep op de Vroongronden; foto: Alex de Visser).

Aan de westkant van de kop van Schouwen ligt een van de meest unieke duingebieden van Nederland. Dit bijzondere gebied bestaat uit verschillende deelgebieden die elk hun eigen ontstaansgeschiedenis hebben. Dit resulteert in een rijke variëteit aan duinhabitattypen. Van kalkrijke jonge duinen tot kalkarme oude duinen, van klifduinen tot stuifduinen – het landschap is gevarieerd en dynamisch. De zeezijde van het gebied is sterk geaccentueerd, met

natuurlijke begroeiing, verstuing en natte duinvalleien. Aan de andere kant zijn de binnenduinen licht golvend. In de noordwestpunt van de Verklikkerduinen, vindt men primaire duinvorming en jonge duinvalleien. De Meeuwenduinen, iets verder naar het zuiden kenmerken zich door een groot, actief stuivend duin. In de Zeepe, oostelijk van de Boswachterij Westerschouwen, zijn in het kader van natuurontwikkeling nieuwe doorstuif valleien gegraven. In het zuidwesten van het gebied groeien jonge duinen met struweel en bos en in de oostelijke binnenduinen liggen de ontkalkte vroongronden. Deze bieden een thuis aan soortenrijke graslanden, elzenmeten, duinheide en landgoedbossen.

Exmoors in de Verklikkerduinen (Foto: Alex de Visser).

Tussen Burgh-Haamstede en Renesse bevinden zich de meeste natte duinvalleivegetaties, die van groot belang zijn voor de biodiversiteit van het gebied.

De Meeuweduinen en het Zeepeduin worden al jaren begraasd door Shetlandpony's. Dit gebied wordt beheerd door Staatsbosbeheer Zeeland-noord en Natuurmonumenten. De Shetlandpony's lenen zich uitstekend voor het onderhoud van de duinen. Shetlandpony's zijn winterhard en dankzij hun gewicht goed in staat om ook de vochtige en drassige duinvalleien in de winter te begrazen. Hoewel deze pony's in veel opzichten ideaal zijn, hebben ze ook hun nadelen: ze zijn namelijk gevoelig voor aandoeningen zoals staart- en maanexceem of hoefbevangenheid en kunnen moeilijk omgaan met de grote recreatieve druk in het gebied.

In 2015 bezochten we het gebied Twijzelermeden in Friesland van Staatsbosbeheer met Arno Paulus, waar we een kudde Exmoorpony's bekeken die samen met Schotse Hooglanders het terrein begraasden. We waren meteen gecharmeerd van deze pony's en kwamen overeen om acht dieren over te nemen: vier merries en vier ruinen. De plannen waren aanvankelijk bescheiden: we zouden de pony's een jaar lang observeren in een gebied van ongeveer 10

hectare langs de Omloopsweg in Burgh-Haamstede, en daarna, met de aanwas van veulens, een nieuwe kudde opbouwen voor de Meeuweduinen en het Zeepe, waar op dat moment nog Shetlandpony's liepen.

Eén van de merries in de Verklipperduinen (Foto: Alex de Visser).

Al snel na de komst van de pony's gebeurde er iets onverwachts. Arno vertelde dat het eerste veulen al geboren was, terwijl er geen hengst in de kudde aanwezig was. Het bleek dat er een "foutje" binnen de kudde aanwezig was. Nu werd ook duidelijk waardoor de ruinen zo rumoerig waren. Kort daarna werden er bij ons twee veulens geboren, waarvan het eerste merrieveulen op mijn verjaardag werd geboren. We gaven haar de naam "Alexia", als herinnering aan die bijzondere dag. En het "foutje" mocht als ruïn verder door het leven.

In hetzelfde jaar breidden we de kudde verder uit. Van Jaap Mekel schafte we een hengst en een merrie aan, en er kwamen drie merries bij uit de Dellebuursterheide. Ook twee merries uit Groot-Brittannië sloten zich bij de kudde aan. Met deze aanvulling was onze kudde voorlopig compleet.

De dieren verhuisden naar de Vroongronden, een gebied van ongeveer 85 hectare tussen Burgh-Haamstede en Renesse, dat verbonden is door een druk fietspad. De ruinen werden naar de Meeuweduinen verplaatst, het gebied dat uiteindelijk de thuisbasis zou worden van onze nieuwe kudde.

Op dit moment bestaat onze fokkudde uit negen merries en één hengst. Elk jaar worden acht tot negen veulens geboren, die in januari uit de kudde worden gehaald om zich bij andere kuddes aan te sluiten. Dankzij het succes van het project kwam er in 2026 de mogelijkheid om de dungebieden aan elkaar te koppelen via een ecotunnel, wat het begrazingsgebied zou

vergroten tot 700 hectare. Met deze uitbreiding is de stand van onze Exmoorpony's inmiddels opgelopen tot 57 dieren. Het project, dat ooit begon met een klein aantal pony's, is uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van het natuurbeheer in dit unieke duingebied.

De fokgroep op De Vroongronden (Foto: Alex de Visser).

Update stamboek Samenwerkingsverband Exmoorpony

Door: Lodewijk van Kemenade

De nieuwste versie van het stamboek staat sinds januari 2025 online. Deze is, net als de oudere versies, online in te zien voor beschermers en kuddehouders. Ga naar: het stamboek en klik op de versie die u wilt inzien.

Account: -----

Wachtwoord: -----

Mocht u onjuistheden aantreffen dan hoor ik dat graag. Mijn e-mailadres is: stamboekexmoorpony@gmail.com.

De foto

Door: Wil Leurs

Op de Dellebuursterheide, achter ons huis in Friesland, waar ik deze pony heb gefotografeerd, wandel ik regelmatig. Zo ook afgelopen ochtend (16-03-2025), nog maar net door het klaphek wat je toegang verschaft tot het heideterrein, zag ik op ongeveer 150 meter afstand een volwassen wolf staan. De pony's die rechts van mij stonden, bleven stoïcijns staan kijken. De veulens van ongeveer twee weken oud lagen heerlijk te slapen, niet op de hoogte van wat er vlak langs hen heen liep. Dit tafereel werd begeleid met een achtergrondkoortje bestaande uit twee roepende kraanvogels. Ik waande mij voor heel even in Scandinavië.

Het valt mij sowieso op dat het gedrag van de pony's iets is veranderd. Voor het wolventijdperk stond de hele kudde altijd onbekommerd te grazen of een deel lag overdag te slapen. Nu de pony's hier op de hei te maken hebben met deze toppredator, zie je dat het gedrag is veranderd. Er is een onderlinge verdeling ontstaan, waarbij een deel van de kudde aan het grazen is een deel ligt te rusten en een deel houdt te wacht. Deze pony's die de wacht houden staan strategisch opgesteld, in elke windrichting staat een pony alert om zich heen te kijken. Ik kan mij vergissen maar het lijkt er sterk op dat ze met de komst van de wolf hun manier van leven, of noem het gedrag, hebben aangepast.